

Het is een mooie dag in de herfst. Mijn man is boodschappen wezen doen en komt met dit merkwaardige verhaal thuis: Hij loopt met de boodschappen terug naar huis, als hij wordt ingehaald door een keihard rennende jongen, een kleuter nog. Het jongetje huult ook keihard! Nu kijkt het ventje achterom. Schreeuwt een woedende vloek en steekt zijn middelvinger op! Nou ja! Naar mijn man? Nee! Naar iemand achter hem, aan de overkant van de straat. Zijn moeder? Dat achteromkijken had hij beter niet kunnen doen... hij botst in volle vaart tegen een lantaarnpaal en valt achterover op de stoep. Mijn man helpt hem overeind, klopt hem het vuil van zijn broek en geeft hem een zakdoekje. "Snuut maar even flink", zegt hij. Het jongetje kalmeert. Er ontsnapt hem nog één keer een bibberende snik. Het is meer een diepe zucht eigenlijk. Maar dan nadert de persoon van de overkant en neemt het baasje, opnieuw boos, de benen. "Jurre, blijf staan!" wordt er geroepen. Het is inderdaad zijn moeder. Bij mijn man aangekomen stort zij haar hart uit. Moet zij niet als de sodemieter achter haar zoontje aan? Nee, die weet de weg naar huis wel... Nee, die Jurre van haar! Die wil maar niet deugen! Slim, sluw, geslepen, onhandelbaar, dwars, koppig, eigengereid, vaak boos en ontevreden.

"Bij u werd hij meteen kalm! Wilt u niet zijn opa worden? Niet? Ik meen dit serieus! Ik zit met mijn handen in het haar! Dan adopteren we u.... alstublieft?"

Maak kennis met Jurre. Ik had Jurre in de kleuterklas en later weer in groep 8. Dat krijg je wanneer je na 7 kleuterjaren op dezelfde school in één sprong in groep 8 komt te staan! Dan krijg je je kleuters 'terug' als pre-puberende bijna volwassenen. Heel interessant! Had je ze al goed in de smiezen toen ze 4 en 5 waren? Had je hun talenten toen al gezien? En hoe zijn ze opgedroogd, in de periode tussen groep 2 en groep 8? Bij Jurre was het allemaal niet zo vlekkeloos verlopen...Hij had dan ook veel voor de kiezen gehad. Hij kwam de eerste dag in roep 8 al meteen te laat op school, in licht verwilderde staat van zijn. Boos en mopperend.

"Goedemorgen, Jurre, fijn dat jij er ook bent! We zijn net in de kring geweest en maken nu een zelfportret voor de verjaardagskalender. Jij zit daar!"

"Ik heb hier helemaal geen zin in", antwoordde hij en deed die eerste weken verder ook geen enkele moeite om zin te maken. Hij had zijn zaakjes niet op orde: geen schoolagenda, geen etui, geen eigen pen, geen multomap, geen elastomap voor het huiswerk, geen gymtas met inhoud. Werd hij thuis wel een beetje aangestuurd nog? Kon ik hem in de relatieve veiligheid van de basisschool nog temmen tot een iets minder ongeleid projectiel? Zodat hij zijn talenten niet zou verspelen op de middelbare? Had ik nog tijd in groep 8? En waar te beginnen? De koe bij de horens gevat... nou ja.... Ik had meer een niet gecastreerd stiertje in de arena van mijn klaslokaal. Hoe kreeg ik zijn hakken uit het zand?

In gesprek!

Tsja...dat staat hier nu wel zo: 'in gesprek' en natuurlijk ben ik met hem aan het praten geslagen. Vanaf dat hij als dwarse vierjarige bij me in de klas kwam, in later jaren bij mij in de plusklaslessen en met grote regelmaat toen hij mij weer als leerkracht trof in groep 8. Althans... Tot een gesprek kwam het niet makkelijk. Hij reageerde op elke vraag van mij met een wedervraag! Echt slim! Verbaal zeer behendig! En dat al op jonge leeftijd. Als hij mij in de kleuter/ plus/ groep 8-klas zag naderen, dan nam hij de benen en ontweek me snel en handig.

Glipte naar de wc of verstopte zich in de bouwhoek op de vide/ de gang/ de kleedkamer bij het gymlokaal. Het *'Kom es Jurre, ik wil je wat vragen'*, werkte alleen de eerste keer!

Jurre praatte wel voluit in kleine kring. Bij de kleuters, in de plusklas, in groep 8. Daar kon ik gebruik van maken!

Spiegelverhalen (van Toon Tellegen of de minder filosofische van Marianne Busscher en Ron Schröder) en de vragen die ik de kids dan stelde, zorgden voor een stroom aan opmerkelijke uitspraken van hem. In zo'n gesprek voelde hij zich veilig en niet direct aangesproken. De kringvorm maakte hem gelijkwaardig aan mij en de anderen en ik vroeg hém niet het hemd van het lijf, maar stelde in het algemeen de vragen. *Wie is er wel eens boos? Wat maakt jullie boos? Wanneer hebben jullie voor het laatst gelachen? Wat vinden jullie moeilijk? Zijn jullie wel eens bang? Waarvoor dan? Wat maakt jullie blij? Waar blijven jullie dromen als je wakker bent? Waar dromen jullie van? Wat zouden jullie doen, als je de baas was van Nederland? Wie is bij jullie thuis de baas? Wat is een goeie baas?*

Zo leerde ik altijd al mijn leerlingen goed kennen en bij Jurre werkte dat dus ook. Ik kreeg een beter beeld van zijn gevoelswereld. Bovendien had ik de bof, nee, niet die ziekte en eigenlijk had ik de bof niet, maar bofte ik met het feit, dat Jurre een geweldig goede tekenaar was. Met oog voor detail en veel durf. Hij zette vol zelfvertrouwen in klare lijnen afbeeldingen op papier, schilderde naar hartenlust en versleet per week een pak dikke stiften. Hij heeft het nooit goed gevonden, dat ik erbij schreef wat het verhaal van de tekening was en ook zijn naam mocht nooit op de voorkant van het werk. Dat stoorde in het beeld! Uiteraard! Dus: het in gesprek zijn met Jurre ging indirect: via de klasgenoten/ plusklaslotgenoten in de kleine kring en via zijn tekeningen. Observeren kon ik hem het beste via de grote spiegel in de huishoek of in de weerspiegeling van een raam. Keek ik te nadrukkelijk in zijn richting, dan dook hij onder tafel. Hij had mij altijd in de smiezen.

Ik leerde hem kennen als een slimme jongen, gespannen en alert, altijd in beweging, altijd anderen een paar grote stappen vooruit. Hypersensitief, zeer begaafd. Een felle denker met een snel oordeel en een levendige fantasie. Hij had een goed geheugen, een fenomenaal grote woordenschat en een brede belangstelling. Hij was een fanatiek sporter en een slechte verliezer. Hij was muzikaal. Hij kon zuiver zingen! Dan liepen de rillingen mij over de rug. Hij kende vele liedjes, ook hele stoute...

Hij kon niet zo makkelijk samenwerken en leek er juist van te genieten, altijd iets anders te doen/ zeggen/ willen dan de groep. Gingen wij linksaf in Artis, dan ging hij rechts! Hij zat duidelijk niet goed in zijn vel. Hij kon enorm storen en klieren! Dat werd al snel pesten. Hij maakte vele slachtoffers...

Pestaanpak:

Hij had het in groep 8 bijvoorbeeld voorzien op onder andere de lieve Lonneke. Een frêle schoonheid- in- de- dop uit een streng Christelijk gezin. Hij bestookte haar voortdurend met opmerkingen over het geloof. *God bestaat niet. Er is geen Hemel. Hoe kan iemand opstaan uit de dood of over water lopen?* Hij vloekte in haar oor... hij wist precies waarmee hij zijn klasgenoten hard kon raken. En altijd nam ik hem dan apart en waste hem de oren, liet hem zijn excuses aanbieden en zette hem de rest van de dag met het gezicht naar de muur om verder werken. Vond hij prima! Een pauze binnenblijven voor straf? Hij wou toch niet naar buiten en dan kon hij lekker een Duckie lezen binnen... Mijn lik op stuk beleid had bij hem niet het gewenste effect! Wat te doen? Mmm...

Ik bedacht een list. Na het voorlezen van een verhaal over pesten, vroeg ik de klas naar hun ervaringen met pesten of buitengesloten worden. Een paar klasgenoten vertelden er vrij over en lieten goed merken, wat het met hen had gedaan en hoe lang het gepest zijn nog doorwerkte op

hun zelfvertrouwen en durf. Er kwamen hele ouwe koeien uit de sloot! Ik vroeg of zij in deze groep inmiddels zichzelf wel konden zijn. Dat kon. Niemand had het over Jurre! Hij raakte zichtbaar onder de indruk van de verhalen, net als de rest van de klas. Het was best heftig, hoor! Met tranen en tuiten en al! En toen, bijna aan het eind van de rit, kon ook hijzelf ineens iets vertellen over zijn eigen angst: het gepest worden op de sportclub, door een paar bullies uit het eerste elftal, o.l.v. een ex-leerling van onze eigen school! De klas was verbaasd. Werd Jurre- de-pestkop zelf gepest? Een kippenvol moment! Ik vroeg de klas vervolgens, hoe zij pesters/ dwarsliggers/ valsspelers zouden willen aanpakken. Daar kwamen drie maatregelen uit, die we op een groot vel schreven en waar alle leerlingen hun handtekening bij zetten. Ons eigen manifest: zo gaan we met elkaar om in deze groep. Zo'n groep willen wij zijn. Ik maakte er een mooie lijst om. Jurre liet de klas met rust. Kinderen uit de andere klassen waren nog niet perse veilig voor hem...

Het pesten was dus redelijk goed aangepakt, zij het wel een beetje laat, maar de zorgen om Jurre's welzijn werden er niet echt minder om... Hij bleef kritisch naar anderen, ook naar zichzelf en was eigenlijk altijd ontevreden. Hij bleef zich verzetten tegen al het moeten...Had altijd een 'ja, maar' achter de hand. Wat een kanjer van een onderhandelaar, die gast! Voor geen gat te vangen! Knap, hoor. *Ja, juf, maar het kan ook zo...* Waar moest de focus nu op worden gelegd? Wacht es even: Bood ik hem in groep 8 ook nog wel voldoende uitdaging?

Voldoende uitdaging?

In de kleuterklas was het versneld naar groep 3 gaan al eens besproken geweest en hij volgde in de groepen 4 t/m 7 altijd de plusklaslessen. Hij mocht over het algemeen in zijn eigen tempo rekenen en talen en kon veel eigen projecten te doen. Hij hield al snel spreekbeurten en ook power point presi's waren geen probleem voor hem. Het gewone schoolwerk raffelde hij af, maar zijn toetsen waren immer goed. Hij scoorde consequent bovengemiddeld . Zijn gedrag bleef opvallend en overschaduwde zijn prestaties. Als er over Jurre werd gepraat in de teamroom, dan ging het nooit over hoe briljant hij was. Hij reageerde op kritiek altijd heel boos, liep weg bij het uitpraten van de vele conflicten waar hij bij betrokken was. Zijn optredens tijdens de inter-scholairse voetbaltoernooien zal ik hier niet bespreken, maar zijn grote bek naar de scheidsrechters van dienst was al snel legendarisch... wat een taalgebruik!!! Ook daarover waren extra gesprekken nodig! Met vader soms, met moeder altijd en met Jurre zelf, met flinke tegenzin!!! Man och man, wat vroeg hij veel aandacht! Hadden we ook maar een plusklaslijn voor gedrag! Dat cognitieve uitdagen, dat leidde wel enigszins de aandacht af van het geklier, maar extra hulp/ training/ oefening bij het zich leren gedragen, daar lag in feite zijn grootste uitdaging. Toch?

De vader van Jurre was meestal niet bij de gesprekken. Hij was vaak weg voor het werk en op zeker moment bleek hij ook ergens anders te zijn gaan wonen. Waarover later meer! De moeder van Jurre viel daarentegen juist om de haverklap zomaar de klas binnen om stantepede met de leerkrachten van haar zoon iets te bespreken. Wat niet altijd kon, met 27 leerlingen, die in de kring zaten te wachten op de start van de dag of met 27 koters, die net op het punt stonden om naar muziek/ gym/ buiten te gaan aan het einde van de dag... Vader en moeder. Wat deden die hem voor? Hoe beïnvloedde hun gedrag dat van hun zoon?

Jurre's wereld:

Ja! Uit wat voor een wereld kwam Jurre? En daarmee bedoel ik natuurlijk: hoe was het bij hem thuis?

Hij woonde aanvankelijk dus met zijn twee ouders, later alleen met moeder en kleine zusje in

een groot huis met een kamer voor iedereen en een fijne tuin. Vader had een goede baan en moeder werkte vanuit huis. Niets aan de hand dus? Natje, droogje, eten, kleren, dak boven het hoofd.

Vader was als gezegd veel weg en de opvoeding en begeleiding van de kinderen kwam mede daardoor bijna geheel op moeders bord. Zij had haar handen vol aan het huishouden, het ZZP - en, de kleine dochter en zichzelf. Vader leek alles best te vinden en moeder zag veel beren op de weg. De verschillen in karakter, rol, aanwezigheid, betrokkenheid zo je wil tussen de ouders leken groot. Daar kan ik niet teveel over zeggen, uiteraard! Maar uiteindelijk kwam e.e.a. tot een pijnlijke scheiding, pittig, met veel emoties. Die spanning tussen de ouders moet een grote impact op Jurre hebben gehad en de schaduw van de dreigende scheiding zal hij misschien, hyper gevoelig als hij was, al vroeg hebben gevoeld? Ruzies tussen ouders, ook de stille, de onrust en onzekerheden, de grilligheid van diep gevoelde emoties, het niet kunnen begrijpen wat er gebeurt, het verliezen van de vaste grond, de wankelende basis, de angst voor het onbekende... ouders, die meer met zichzelf bezig lijken te zijn, dan met hun kinderen... hoe je het ook bekijkt: Jurre's vertrouwen in de grote mensen om hem heen was niet groot. Hij daagde de grote mensen (... daar kan je beter soep van koken...) enorm uit, vooral vrouwen. Hij voerde strijd met zijn moeder. Miste zijn vader. Had behoefte aan mannelijk gezag... Maar vooral : aan duidelijkheid. Aan rust en regelmaat. Aan het goede voorbeeld! Aan eenduidigheid en realistische grenzen. Huh? Daar schopte hij toch juist tegenaan? Jazeker! Maar, waarom deed hij dat? Om zich veilig te kunnen voelen, beste lezers. *Hoe sterk ben jij, mama, kan je mij wel opvangen als ik je nodig heb? Hoe rekbaar is die belofte? Papa, doe jij altijd, wat je mij belooft?* Vader verdween half uit zicht en koos een nieuwe geliefde. Moeder bleef in het nu echt te grote huis en voelde zich beroerd. Gaf het op.

"Ik ga na 8 uur 's avonds echt niet meer naar boven, om te kijken wat Jurre daar allemaal uitspookt!" Nou, wat hij daar uitspookte, vertelde hij in geuren en kleuren aan de kinderen uit de klas. Hij keek vooral veel televisie en computerde, geen games, surfend op 't internet. Je kan je wel voorstellen, met wat voor information-overload hij overdag, doodmoe, maar immer strijdbaar, rondliep. En het verklaarde ook zijn volwassen woordenschat voor een deel... Seks en drugs en rock en roll teksten. Hij sloeg ons ermee om de oren! *Zal ik jou es effe lekker in je bek schijten? Of heb je poep, poep in je hoofd? (Raggende mannen)* Of deze: *Tering tyfus takketrut (de Heideroosjes)*

En toen ging zijn maatje Hendrik verhuizen naar een ander deel van het land en de burens vonden een ander huis, verder weg in de stad. Jurre raakte twee toevluchtsoorden kwijt! Hij werd bij een oppasmoeder ondergebracht, een paar maal in de week, nadat zijn ene oma het een tijdje had geprobeerd en met ruzie de handdoek in de ring wierp. Van het oppasadres liep hij telkens weer weg... de deugniet!

Eigenaar van het probleem?

"Maak hem eigenaar van zijn probleem en dat zal hem helpen bij het vinden van een oplossing!"

Dat was het advies van de coach, die via de schoolbegeleidingsdienst voor Jurre werd ingeschakeld. Okay. Zij zei ook: *"School is school en thuis is thuis"*. Ze bedoelde daarmee: Richt je op school met deze jongen op het schoolwerk. Krik zijn prestaties op! Werk aan zijn concentratie! Kweek zitvlees! Bied perspectief! Geef hem de autonomie, waar hij om vraagt. Kijk door zijn ogen of over zijn schouders mee naar zijn werkelijkheid. Vraag hem: wat is jouw grootste uitdaging? Verdeel het schoolwerk in overzichtelijke stukken en begin bij het begin: met welk stuk wil hij de komende twee weken aan de slag?

Bovenstaande lijkt makkelijker dan het is en het heeft veel hoofdbreken gekost. Schoolwerk deed hij namelijk met twee vingers in zijn neus! Ging het niet linksom, dan ging het rechtsom en anders ging hij er wel dwars doorheen! Eigen autonomie? Prima! Plusklasprojecten? Top!

Weektaak? Fijn! Dan kon hij zelf kiezen, waar hij mee begon en tijd maken voor zijn eigen projecten. Hij vinkte braaf de taken af op de lijst voor in de klas, ook als hij ze helemaal niet had afgerond. Controleerde je hem extra, dan raffelde hij het overgeslagen werk in no time af en richtte zich weer op zijn eigen zaakjes. En dat waren zelden schoolzaakjes... Samenwerken? Ho maar! Ruzies? Elke dag weer! Niets boeide hem voldoende om hem bevredigend aan het werk te krijgen en te houden. Hij bleef teveel tijd over hebben voor zijn gedonderjaag.

Van zijn tijd bij mij in groep 8 herinner ik me deze Jurre-projecten: Hij onderzocht de hygiëne op school en maakte daar een mooi rapport van, met foto's van de toiletputten en overvolle vuilniscontainers en tabellen en al, hij hield een spreekbeurt over maandverband, maakte een kijkdoos over hoe de wereld eruit zou zien, post-apocalyptisch, a la Jurassic park, schreef een lijevig stripverhaal over moordlustige Neanderthalers en bouwde een ingewikkelde toren van Babel, van papier en plakband, inclusief van steigers afstortende bouwvakkers met botbreuken en ingedeukte schedels... Ik bedoel maar... Bij de eindmusical kon ik achter de coulissen nog net verhinderen, dat hij zijn blote kont tussen een kier in het achterdoek zou steken. Hij stond al met de broek op de hielen, toen ik hem stevig, iets te stevig, bij een schouder wist te vatten. Hij scoorde nog steeds goed bij toetsen en testen, al maakte nooit zijn huiswerk.

Eindgesprek:

En dan zijn schooladviesgesprekken. We voerden er meerdere! Want: Jurre wilde graag naar het Stedelijk Gymnasium. Dat idee leidde tot grote vreugde bij zijn vader en tot grote schamperheid bij zijn moeder. Ik gaf hem, ondanks wat bedenkingen, toch dat advies tijdens het eindgesprek, waarbij naast Jurre zelf, allebei zijn ouders ook aanwezig waren. Die zaten ver van elkaar af aan de grote tafel in mijn lokaal. Vader, glimlachend en relaxed, de voorheen grijzende slapen geveerd, wat hem een jonger aanzien moest geven. Moeder, nerveus, het haar uitdagend hoog opgestoken en dressed to kill. Jurre zat onderuitgezakt, met zijn jas tot aan zijn kin dichtgeritst, recht voor mij tussen hen in, op mijn bureaustoel te draaien en deed of het niet over hem ging. Maar ondertussen lette hij scherp op. Ik gaf het advies met deze uitdrukkelijke notitie: 'Wil Jurre het op het gymnasium goed redden, dan zal hij op enig moment toch echt aan het werk moeten. Hij heeft een breed talent, maar zonder discipline komt hij niet waar hij wezen wil...'

Vader zag het probleem helemaal niet. *Jurre? Die is zoooo slim, die komt er heus wel! Geen nood! Hij is een beetje ondeugend, dat klopt. Lekker toch? Laat hem zijn gang maar gaan. Dat doe ik ook.* Moeder beet zich op de nagels en al in de gang, op weg naar buiten, brak het oude conflict tussen hen weer open.

Konden we hem alleen maar vasthouden, door hem los te laten? Vaders los -uit -de -pols -instelling gaf hem die ruimte, maar kon hij die vrijheid wel aan? Voelde hij zich wel door die man gekend, gezien, laat staan echt gewaardeerd? De losse moraal gaf hem ook een onveilig gevoel! Moeders' aanhoudende zenuwen en onduidelijke regels benauwden hem. Jurre in een spagaat!

Zijn autonomie erkennen, hem verantwoordelijkheid geven en erop vertrouwen, dat hij 'er' inderdaad zou komen, maar misschien niet op onze manier???

Ik ben hem blijven volgen. School- en voortgangsrapporten worden terug gecommuniceerd van de middelbare naar de basisschool en ik sprak nog regelmatig met zijn moeder. Zij had immers nog een kind bij ons op school? En hij wilde vrienden met mij worden, jaren later, op facebook!!!

Eind goed, al goed?

Op de middelbare ging Jurre voort met één en al kattenkwaad en telkens weer de hakken over de sloot of net niet. Ten slotte kwam hij terecht, vanaf het gym via het atheneum naar de HAVO, bij de huiswerkbegeleiding van juffrouw Julia. Daar werd hij één op één klaargestoomd voor zijn examens. Na zijn examen volgden twee tussenjaren met baantjes en ellendige periodes. Uit een

diep dal geklommen, herboren, als het ware, ging hij hoog in het Noorden naar het HBO, ver weg van beide ouders hier in het westen. Feestte er op los, maar studeerde er ook met veel plezier en grote inzet. *Hij had daar eindelijk een doel voor ogen gekregen.* Het leren werd *daar pas* een zinvolle, betekenisvolle activiteit voor hem. Hij ging *daar pas* begrijpen, dat hij met leren en studeren zijn voordeel kon doen. Nu runt hij met succes zijn eigen ontwerpbureau en is één van de jongste en creatiefste ondernemers van Nederland.

Hij heeft zichzelf uit de klei getrokken... hij is er gekomen... op zijn eigen manier.

Knap gedaan, Jurre! Ik heb meer van jou geleerd, dan jij van mij...

